

országa egy második német támadás előtere lett..

Viszont még sem tétélezhető fel, hogy Van Zeeland kísérlete utolsó szava de Mannak, a politikusnak: ehhez de Man sokkal erősebb intellektus. Már igen gyakran revideálta önmagát. Mint a belga munkáspárt ellenzékének vezére új fordulatot adhat a belga politikának.. (M. V.)

A **VAROSOK ELNEPTELENEDESE.** Az európai államokban az elnéptelenedés problémája mind feltűnőbb. Majd minden kormány nehéz harcot kénytelen vívni az *egyke* és az *egyse* rendszer ellen. Így Németországban — mely az európai államok sorában aránylag sűrűbb lakosságot és magasabb születési arányszámot mutat ki — a háború előtti időszakban a 15 éven aluli gyerekek száma az egész lakosság egyharmadát, 1933-ban már csak egynegyedét tette ki; de a női lakosság többlete is fokról-fokra csökkent a háború utáni években, úgyhogy most már a 30-40 évesek közt a férfi lakosság száma tulszárnyalja a nők számát.

Hasonló tünetek észlelhetők más európai államokban is. Így Franciaországban 1936 első felében 5052 születéssel kevesebbet anyakönyveztek, mint 1935 hasonló időszakában. Angliában különösen a városokban állandóan apad a születések száma, ami a kormányt arra készítette, hogy külön bizottságot küldjön ki e tünet okainak kiderítésére. Svédország két legnagyobb városában, Stockholmban és Upsalában a 15 éven aluli gyermekek száma az egész lakosságnak alig 15 százaléka. Olaszországban az 50 ezernél több lakosu városokban 1936-ban 207.803 gyermek született élve, vagyis 1125 gyermekkel kevesebb, mint az előző évben; a házasságkötések száma pedig 644-gyel apadt, a kormány által az új házasságok nyújtott kedvezmény ellenére. (K.)

A **CSEHSZLOVÁKIAI MAGYAR KÖNYVKIADÁS MARGÓJÁRA.** A csehszlovákiai magyar könyvkiadás görbéje az utóbbi időben egyre inkább javuló irányzatot mutat. A kezdő évek szervezetlensége tűnőfélben és megindult egyrészt a könyvkiadás intézményesítésére, másrészt az irodalmi koncentrációra törekvő komoly munka. Az elmúlt másfél évtized tapasztalatai igazolták, hogy az egyoldalú pátszempontra érvényesítése a folyóirat és a könyvkiadás terén is öngyilkos politikát jelent. A *Magyar Írás*, illetve a *Kazinczy-könyvkiadó* tengődése és sulytalansága szembeeszkő módon bizonyítja, hogy a regresszív vonal és beállítottság csődhez vezet. Ebből a felismerésből indult ki valószínűleg a *Tátra* lap- és könyvkiadó is, mely bár egyelőre korántsem tart ott, ahol azt a mai helyzet megkövetelné, mégis remény van rá, hogy mily mértékben és milyen formában sikerül tétő alá hozni az irodalmi koncentráció gondolatát s hogy hozzá mer-e nyulni a csehszlovákiai magyarság égető kérdéseihez. Egy folyóiratnak ugyanis csak akkor van létjogosultsága Csehszlovákiában, ha bátran, tekintet és hátsó gondolat nélkül s a szándék őszinteségének igényével nyul hozzá a magyarság egyetemes és részlet-problémáihoz, ha harcot kezd a regresszív törekvések ellen, vitákat gördít a porondra és nem zárkózik el az ugynevezett „kényes kérdések“ meghányása-vetése elől. Abszolút kritikai és esztétikai elvek szerint kell munkáját végeznie és nem szabad baráti alapon kezelnie a magyar irodalom és kultúra ügyét Csehszlovákiában. Véleményünk szerint nem az a baj, hogy nincs egy Osvát Ernője a csehszlovákiai magyar irodalomnak. A baj ott van, hogy nincs ember, aki a szigorú és független kritikát és esztétikai elveket alkalmazni tudná és merné. Am sokszor a kiadók merev politikája köti guzsba annak a néhány szellemi munkásnak a kezét, akikben különben megvolnának a feltételek és adottságok ezeknek az elvek-

nek a megvalósítására.

...Rövid másfél év leforgása alatt két életképes magyar kiadó is jelentkezett Csehszlovákiában. Mindkettő más célkitűzésekkel és más-más feladatkörrel, de lényegében majdnem azonos szellemben kíván munkálkodni. A Prager könyvkiadó az *Új Európa Könyvesháza* címmel indított tavaly ősszel egy pompás sorozatot, melynek írói között az új Európa, Ázsia és Amerika legjelesebb haladó íróit találjuk (Avgyejenko, Bogdanov, Brentano, Csapek, Cisek, Dos Passos, Ehrenburg, Frank, Heiden, Kisch, Knepper, Olbracht, Révész, Silone, Verdaguer). A sorozat kötetait körültekintően választotta össze a kiadó, bár nem hallgathatjuk el, hogy egyiket-másikat esetleg más szerző munkájával is felcserélhette volna. Természetesen, a lefordított könyvek tüzetes bírálatára most nem térhetünk ki. Nagy általánosságban a Prager-könyvek javarésze komoly értéket képvisel és jó szolgálatot tett kiadásukkal a kiadó. Kár, hogy egyik-másik fordítás nem készült kellő műgonddal és körültekintéssel. Pompás, tiszta magyarsággal fordította le például *Török Ádám* John Dos Passos: *Három katona* című regényét, ezzel szemben nagyon hanyag és pongyola a kétkötetes Heiden-könyv (Hitler) fordítása. Prager érdeme viszont, hogy egy egész sereg műfordítót toborzott össze, olyan fordítókat, akikről eddig nem is tudtunk. Szép és házagpótló a két csehszlovák államfő műveinek magyarra fordítása is (Masaryk: *A modern ember és a vallás, Erkölcsi problémák, Politikai gondolatok, A nemzetiségi kérdés, Az antiszemitizmus; Benes: Nemzetek forradalma*, 3 kötet.)

A fentiekből kitűnik, hogy Prager elsősorban a külföldi irodalom bemutatására helyezi a fősúlyt. Csehszlovákiai magyar írótól eddig még nem adott ki könyvet. Jövő évi kiadói programjában szerepel első ízben két szlovenszkói magyar író (*Barta Lajos: Okatota császár, Bodnár István: Az én falum* árnyékában). A Tátra ezzel szemben elsősorban csehszlovákiai magyar írók könyveinek kiadására rendezkedett be. Első könyveit Féja Géza, Tamás Mihály, Vozári Dezső, Darkó István, Jócsik Lajos, Peéry Rezső, Szvatkó Pál, stb. írják. Az irodalmi koncentráció jegyében, a kellő irodalmi színvonal tiszteletben tartásával a „jobb” és „bal” oldalon elhelyezkedett írók munkáit szándékszik kiadni. Kísérletnek tekinthetjük egyelőre ezt a törekvést. Az idő és az elgondolás megvalósítása körül felmerülő akadályok nagysága, a viszonyok és a kiadó szempontjainak milyensége fogják eldönteni a kísérlet sorsát.

Remélhető, hogy a csehszlovákiai magyar könyvkiadás intézményesítése serkentőleg fog hatni az írókra és megindul a kikristályosodás folyamata. Kíváncsian és érdeklődéssel nézünk egy új, termékeny éra kibontakozása elé, mely sok meglepetést hozhat mindazok számára, akik a magyar irodalom sorsát figyelemmel kísérik. Az irodalmi koncentráció kérdésével kapcsolatban pedig kissé szkeptikusak vagyunk. Nehezen tudjuk elképzelni, hogy például Fábry Zoltán vagy Morvay Gyula egy gyékényre kerülhetne Mécs Lászlóval vagy Szvatkó Pállal.

(Sándor László)

ÁLLAMDIJAS MAGYAR ÍRÓ. A legnagyobb és a legelső elismerés, amit magyar író kapott Csehszlovákiában, az állami irodalmi díj, (melyet minden év október 28-án osztanak ki ezentúl, mint a cseh, szlovák és német íróknak is) azt a *Darkó Istvánt* érte, aki egész munkásságával a csehszlovákiai magyarsághoz gyökeredzik. A székely származás már csak emlék nála, emlék, melyet talán legművészebb, legkeresettebb regényében, a Kclozsvárott lejátszódó *Szép ötvöslegényben*, fejezett ki felejthetetlenül. A szlovenszkói föld, a városok és falvak magyar népe és